

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**



**MUTAXASSISLIK FANLARI BO‘YICHA MAGISTRATURAGA
KIRISH SINOVLARI DASTURI VA BAHOLASH MEZONI**

**5A120302 – Tarix (yo‘nalishlar va faoliyat turi bo‘yicha)
mutaxassisligi uchun**

Buxoro – 2021

Annotatsiya

Dastur 5A120302 – Tarix (yo'nalishlar va mamlakatlar bo'yicha) magistratura mutaxassisligiga kiruvchilar uchun 5120300 – Tarix (jahon mamlakatlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishining 2017/2018 o'quv yilida tasdiqlangan o'quv rejasidagi asosiy fanlar asosida tuzilgan.

Tuzuvchi:

Rashidov O.R. - “Jahon tarixi” kafedrası mudiri, t.f.f.d. dotsent.

Rahmonov K.J. - “Jahon tarixi” kafedrası dotsenti, t.f.n.

Taqrizchilar:

Hayitov SH.A. - “Jahon tarixi” kafedrası professori, t.f.d.

Orziev M.Z. - “Jahon tarixi” kafedrası katta o'qituvchisi, t.f.f.d.

Hayitov J.SH. - “Jahon tarixi” kafedrası o'qituvchisi, t.f.f.d.

Dastur Buxoro davlat universitetining 2021 yil 3 iyuldagi 19 sonli Kengashida ko'rib chiqilgan va maqullangan.

Kirish

Ushbu dastur 5A 120302 – Tarix (yo'nalishlar va mamlakatlar bo'yicha) mutaxassisligi bo'yicha magistraturaga kirish sinovi uchun mo'ljallangan bo'lib, unda qo'yilgan masalalar ta'limning oldingi bosqichlarida mazkur mutaxassislikka doir o'qitilgan fanlarning o'quv dasturlariga asoslangan. Dasturda Daryo sivilizatsiyasi va Qadimgi Sharqda ilk davlatlarning shakllanishi. Misr, Bobil, Midiya, Xitoy va Sharqiy O'rta yer dengizidagi davlatlar. Qadimgi Yunoniston va Rim.

Ilk feodal davlatlarning shakllanishi. Franklarda davlatning vujudga kelishi. O'rta asr xo'jaligi Yetuk va So'nggi o'rta asrlarda Yevropa va Sharq mamlakatlari.

Bozor iqtisodiyotiga asoslangan jamiyatlarning vujudga kelish shart-sharoitlari. Yangi zamonda Yevropa, Amerika va Lotin Amerikasining siyosiy hamda iqtisodiy xaritasi. Sharq mamlakatlari yangi zamonda mustamlakachilik tuzumiga qarshi kurashi va XX asr boshlariga qadar natijalari.

Birinchi va ikkinchi jahon urushi oralig'ida Yevropa mamlakatlari: Zamonaviy taraqqiyotning xususiyatlari – Ikkinchi jahon urushidan keyin dunyo siyosiy xaritasidagi o'zgarishlar. Yevropa va Amerika mamlakatlari XX asr oxiri – XXI asr boshlarida. Osiyo va Afrikada mustaqillik uchun kurash. Milliy mustaqil davlatlarning vujudga kelishi va taraqqiyot yo'nalishlari. Hozirgi bosqichda Osiyo va Afrika mamlakatlari: rivojlanishning muammo va istiqbollari. O'zbekiston va jahon hamjamiyati kabi masalalar qamrab olingan.

Asosiy qism

Qadimgi dunyo tarixi

Eng qadimgi shahar-davlatlarning vujudga kelishi. Qadimgi Misr, dini va madaniyati. Qadimgi Bobil, Bobil davlatida qonunchilik, sotsial iqtisodiy, siyosiy tuzum.

Qadimgi Xitoy va Hindiston davlatlari.

Eron. Erondagi eng qadimgi davlatlar. Ahmoniylar va Sosoniylar davrida Eron.

O'rta yer dengizi bo'yidagi qadimgi davlatlar. Qadimgi davlatlarning o'zaro munosabatlari. Xalqaro savdo-sotiq ishlari.

Qadimgi Yunoniston

Yunonistonning tabiiy sharoiti va aholisi. Yunoniston tarixini davrlashtirish masalalari. Krit-Mikena davlati. Yunonistonning Gomer davri. Aristokratiya va demos o'rtasida polis tizimi. Afina demokratiyasi. Solon va Perikl. Afrika va Sparta polislari. Yunon-Eron urushlari. Pelemonnes urushi va uning oqibatlari. Qadimgi Yunoniston dini, madaniyati. Tarix va falsaf. Yunon arxitekturasini va teatri Yunonistonda ta'lim tizimi.

Qadimgi Rim

Qadimgi Rimning tabiiy sharoiti va aholisi. Rim va Romul. Rim shahrining qurilishi. Rimda patritsiy va plebeylar kurashi. Rimning istilochilik urushlari. Apenin yarim orolining Rim tomonidan birlashtirilishi. Rim podsholik va respublika davrida Rimda konsullik. Qadimgi Rimda imperiya davri. Sezar` va Avgust printsiplari. Puni urushlari. Rimda sotsial kurash. Islohotchilik.

Xristianlikning qabul qilinishi. Qullar qo'zg'olonlari. Rimning oltin davri. Rimda inqiroz va kolon xo'jaliklari. Rim imperiyasining qulashi va oqibatlari.

O'rta asrlar tarixi

Ilk o'rta asrlarda Yevropa va Osiyo mamlakatlari. Feodal polist`esi.

O'rta asrlar tarixini davrlashtirish. Ilk feodal davlatlar. Vandallar, vestgotlar, ostgotlar. Franklar davlati. Merovinglar va kopetinlar sulolasi davrida franklar. Buyuk Karl imperiyasi va uning parchalanishi. Xristian cherkovining qudrati. Salib yurishlari. Ummaviylar, Abbosiylar davrida arab xalifaligi. Sex reglamentatsiyasi. Yevropa va Osiyoda o'rta asr shaharlarining vujudga kelishi va hunarmandchilik.

Yevropada markazlashgan davlatlarning tashkil topishi.

Shaharlarning senorlarga qarshi kurashi. Qirol hokimiyatining kuchayishi. Markazlashgan davlat uchun kurashlar. Yevropada iqtisodiy-ijtimoiy munosabatlarning rivojlanishi. Frantsiya va Angliyada markazlashgan davlatlarning tashkil topishi. Yevropada absolyutizmning vujudga kelishi. Ispaniya, Rossiyada markazlashgan davlatlar, tabaqalar, parlament, general shtatlar.

Yevropada bozor munosabatlarining shakllanishi va buyuk geografik kashfiyotlar.

Sex – hunarmandchilik munosabatlari. Savdo-sotiq, yarmarkalar. Savdo uyushmalari, ittifoqlari. Savdo kompaniyalari “Ost-Indiya”, “Gvineya”, “Moskva”, “Vest-Indiya” kompaniyalari va ularning faoliyati. Dastlabki birjalar, banklar. Buyuk geografik kashfiyotlarning boshlanishi. Birinchi dunyo bo'ylab aylana sayohat. Hindiston, Amerikaning kashf etilishi. Mustamlakalarning bosib olinishi.

Yevropada Uyg'onish va gumanizm davri.

XV – XVI asrlarda Yevropada Uyg'onish davrining boshlanishi. Utopiya Tomas Mor, Fransua Radre, Robert Ouen. Qadimgi yunon-rim tarixi va madaniyatining o'rganilishi. Gumanizm davri. R. Bekon, G. Galiley, M. Kopernik.

O'rta asrlarda Amerika qit'asi.

Amerika qit'asining tabiati. Aholisi. Urug'chilik tartiblari. Ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy taraqqiyoti. Atsteklar, inklar va mayalar davlati. Amerika qit'asining yevropaliklar tomonidan kashf etilishi. Yevropaliklar tomonidan Amerikada mustamlakalarga asos solinishi.

Yangi tarix

Yevropa va Amerikadagi inqiloblar.

Gollandiya inqilobi, Angliyada inqilob, Buyuk frantsuz inqilobi. 1848-49 yillarda Yevropa davlatlarida inqilobiy harakatlar. Amerikada mustaqillik uchun kurash. AQSH da ikkinchi inqilob. Lotin Amkerikasidagi inqiloblar va milliy davlatlarning tuzilishi. Inqilobiy harakatlarning xarakteri, harakatlantiruvchi kuchlari, natija va oqibatlar.

XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Yevropa va Amerika mamlakatlari.

XIX asrning oxiri va XX asr boshlarida bozor munosabatlari, savdo iqtisodiy munosabatlar. Sanoatning rivojlanishi. Texnika sohasidagi kashfiyotlar.

Angliyaning jahon ustoxonasiga aylanishi. Frantsiyada sudxo'rlik. XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Yevropa davlatlari. Buyuk davlatlarning iqtisodiy siyosati. Bolqon, Lotin Amerikasi. XIX asr oxiri – XX asr boshlarida AQSH ning ichki va tashqi siyosati.

Osiyo va Afrika mamlakatlari yangi zamon boshlarida.

Yangi zamon boshlarida Osiyo va Afrika mamlakatlarining umumiy ahvoliga tavsif. Feodal tartiblar. Sharq mamlakatlarining (Indoneziya, Hindiston, Xitoy, Xindi-Xitoy) mustamlakaga aylantirilishi. Afrikaning bo'lib olinishi. Turkiyada tanzimat davrlari. Mustaqil Afg'on davlatining tashkil topishi. XVII – XIX asrlarda Eron. Arab mamlakatlari.

Osiyo va Afrika mamlakatlarida milliy ozodlik harakatlari. Mustamlakachilik siyosati va milliy ozodlik harakatlari. Xitoyda Ixetsuanlar harakati va ixetuanlar qo'zg'oloni. Hindistonda milliy ozodlik harakatlari. Sipohiylar qo'zg'oloni. Afrikada ketchuvayo, samore ture harakatlari. Ahmad Orabibi. 1905-11 yillarda Eron. 1911-13 yillarda Xitoy. 1908-11 yillarda Turkiya inqiloblari. Hindiston Milliy Kongressining tuzilishi. Ingliz-bur urushlari.

Birinchi jahon urushi.

Birinchi jahon urushi arafasida xalqaro munosabatlar. Birinchi va ikkinchi Bolqon urushlari. Uchlar va Antanta ittifoqi. Urushning boshlanishi, sabab va bahonasi. Yashin tezligida urushning barbod bo'lishi. Verden qirg'ini. Busilov yorib o'tishi. Sharqiy frontdagi urush harakatlari. Italiyaning Antanta tomoniga o'tishi. AQShning urushga kirishi. Uchlar ittifoqining mag'lubiyati. Parij Versal` sulh sistemasi.

Eng yangi tarix

Ikki jahon urushi oralig'ida Yevropa mamlakatlari.

Birinchi jahon urushidan keyin Yevropa davlatlarida iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy ahvol. Vashington sulh sistemasi. Germaniyaning kontributsiya to'lash masalasi. Fashizmning vujudga kelishi. Yevropa mamlakatlarida fashistik harakatlar. D. Mussolini. Gitlerning hokimiyat tepasiga kelishi. Aralashmsslik siyosati. Myun`xen bitimi. Sovet-German shartnomasi. 1919-39 yillarda Yevropa mamlakatlarining madaniyati.

Ikkinchi jahon urushi.

Ikkinchi jahon urushining boshlanishi. G'alati urush. Fashistlarning SSSR ga hujumi. Moskva, Leningrad, Stalingrad, Kursk yoyidagi janglar. Shimoliy Afrikadagi urush harkatlari. Uzoq Sharq va Tinch okueanidagi urush harakatlari. Ikkinchi frontning ochilishi. Germaniyaning mag'lubiyati. Yaponiyaning so'zsiz taslim bo'lishi. Urushning tugashi. Nyurenberg sudi.

Urushdan keyingi yillarda Yevropa mamlakatlarining iqtisodiy va siyosiy taraqqiyoti.

Marshall plani. Yevropani qayta tiklash harakati. NATO. Varshava shartnomasi. 1956 yil Vengriya inqilobi. 1968 yil Praga bahori. G'arbiy Yevropada iqtisodiy taraqqiyot va uning xususiyatlari. Gochilik va golizm. K. Adanauer, M.

Tetcher (Temir xonim). Sovuq urush. Yevropa ittifoqining shakllanishi. XX asrning 90-yillarida Sharqiy Yevropada kommunistik mafkura inqirozi. Sovuq urushning tugashi.

Ikkinchi jahon urushidan keyin Osiyo va Afrikadagi milliy ozodlik harakatlari.

Ikkinchi jahon urushidan so'ng Xitoyda ozodlik harakatlari. Mao Sze Dun. Hindiston va Pokistonning mustaqillikni qo'lga kiritishi. Mahatma Gandi. Ikkinchi jahon urushidan so'ng Afg'oniston. Eron inqilobi. Turkiyaning iqtisodiy, siyosiy taraqqiyoti. Arab mamlakatlari. Misrning milliy mustaqillikni qo'lga kiritishi. Indoneziya, Xindi-Xitoydagi milliy ozodlik harakatlari. Afrikada mustaqil davlatlarning tashkil topishi. Afrika yili.

Osiyo va Afrika davlatlari milliy mustaqil rivojlanish yo'lida.

Yapon mo'jizasi, Xitoyda madaniy inqilob va bozor munosabatlariga o'tish. Den Syao Pen. Xindi – Xitoy mamlakatlarida taraqqiyotning o'ziga xos yo'li. Hindistonning iqtisodiy-siyosiy rivojlanishi. Afg'onistonda savr inqilobi. Eron inqilobi. Eron islom respublikasining taraqqiyot yo'li. Turkiyaning siyosiy va iqtisodiy jihatdan rivojlanishi. Arab mamlakatlari. Isroil arab urushlari va oqibatlari. Afrika davlatlarining iqtisodiy va madaniy qaramligi.

Hozirgi bosqichda Sharq dunyosi.

Yaponiyaning Sharq va dunyo siyosiy-iqtisodiy hayotidagi o'rni va roli. Xitoyning iqtisodiy rivojlanishi. Yangi Osiyo yo'lbarlari (Janubiy Koreya, Tailand, Singapur, Gongkong). Hindistonning iqtisodiy-siyosiy jihatdan mintaqadagi o'rni. Yaqin Sharq va Afg'oniston muammosi. Arab mamlakatlarining dunyo iqtisodiy va siyosiy hayotidagi o'rni.

O'zbekiston va jahon hamjamiyati.

O'zbekistonning BMT ga a'zo bo'lishi. Yevropa ittifoqi, MDH, Shanxay, EKO, davlatlari bilan ikki tomonlama aloqalari. Jahon banki, Osiyo banki, Yevropada xavfsizlik va hamkorlik tashkiloti bilan aloqalari. AQSH, Yaponiya, Germaniya, Frantsiya, Rossiya, Angliya, Xitoy mamlakatlari bilan munosabatlari. Markaziy Osiyo va Afg'onistonda tinchlik va xavfsizlik uchun kurashda O'zbekistonning o'rni va roli.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Мирзиёев Ш. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Т.: Ўзбекистон, 2016. – 56 б.
2. Мирзиёев Ш. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 48 б.
3. Мирзиёев Ш. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қонидаси бўлиши керак. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 104 б.
4. Мирзиёев Ш. Буюк келажакимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга қурамыз. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 488 б.
5. Мирзиёев Ш. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 592 б.

6. Мирзиёев Ш. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2018. – 508 б.
7. Jahon tarixi (Qadimgi sharq, qadimgi Yunoniston, qadimgi Rim). – Toshkent: Navro'z, 2018.
8. История древней Греции. Под ред. Кузищина А. Е. М., 2002.
9. История древнего Рима. Под ред. Кузищина А. Е. М., 2002.
10. Ш.Эргашов. Жаҳон тарихи. 1-қисм. – Тошкент: Ўзбекистон, 2013.
11. Ш.Эргашов. Жаҳон тарихи. Янги давр. 2-қисм. – Тошкент: Ўзбекистон, 2015.
12. Ш.Эргашов. Жаҳон тарихи. Энг янги давр. III-қисм. – Тошкент: Ўзбекистон, 2018.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Курбангалиева Р.Р. Ўрта асрлар тарихи. Ўқув-методик қўлланма. Т., 1991.
2. История средних веков. Под ред. З. Б. Удальцовой. Часть. 1-2. М., 1991.
3. История средних веков. Под ред. С. П. Карпова. Часть. II. М., 2001.
4. Новая история стран Европы и Америки. Первый период. Под ред. Е. Е. Юровский и И.М. Кривогуза. М., 1998.
5. Новая история стран Европы и Америки. Второй период. Под ред. Е. Е. Юровский и И.М. Кривогуза. М., 1998.
6. Язков Е. Ф. История стран Европы и Америки новейшее время. 1918-49 гг. М., 2000.
7. <http://grid.rug.nl/ahc/>
8. <http://Librory.Byu.edu/-rdh/eurodocs/>
9. <http://history.hanover.edu/texts.htm>
10. <http://www.ucr.edu/h-gig/horuslinks.html>
11. <http://english.www.hss.cmu.edu/history>
12. <http://www.ukans.edu/history/vl/>
13. <http://www.lib.muohio.edu/inet/subj/history/wwii/index.html>

Baholash mezonl

2021/2022 o'quv yili 5A120302 – Tarix (yo'nalishlar va mamlakatlar bo'yicha) magistratura mutaxassisligiga kiruvchi abituriyentlar uchun mazkur dasturga asosan keltirilgan umumkasbiy fanlar bo'yicha: jami - 50 ta savol TEST tuzib kiritiladi va ularning har bir berilgan to'g'ri javobiga 2.0 balldan beriladi, jami maksimal ball 100 ballni tashkil qiladi, test savollarini yechish uchun 90 daqiqa vaqt ajratiladi.

Apellyatsiya tartibi

Abituriyentlar tomonidan mutaxassislik fani imtihon natijalari bo'yicha universitet qabul komissiyasining apellyatsiyalar bilan ishlash hay'atiga natijalar e'lon qilingandan kundan boshlab 24 soat davomida murojaat qilishlari mumkin. Murojaat mazmunida faqat o'zining ballari haqida bo'lsa qabul qilinadi, boshqa abituriyentlar haqida yozilgan shikoyat arizalari qabul qilinmaydi.

